

กระบวนการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง ตำบลท่างาม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก

ย่อหน้าความเป็นมาตำบลท่างาม

ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนดั้งเดิม พื้นเพเดิมของชาวตำบลท่างามเป็นคนในท้องถิ่นดั้งเดิม พิจารณาได้จากเอกสารของทางราชการในเรื่องประวัติวัดหัวราชอาณาจักร เล่ม 7 จัดพิมพ์โดยกองพุทธศาสนาสถาน กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ จัดพิมพ์ในปีพ.ศ. 2531 ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “วัดเสนาสน์ เป็นวัดเก่าแก่มาสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ.1232” โดยมีหนังสือเรื่องปฐมเจดีย์ ที่เรียบเรียงขึ้นจาก ท่านพระยาทิพากรวงศ์ (ข้า บุนนาค) ตอนหนึ่งว่า “พระมหาเถรใหญ่ล่ายได้นำพระบรมธาตุจากประเทศลังกามาบรรจุไว้ในวัดเสนาสน์ เมื่อพุทธศักราช 1232 พรรษา” และปัจจุบันนี้พระบรมธาตุก็ยังมียุเป็นประจักษ์พยาน จึงสันนิษฐานได้ว่าวัดนี้สร้างขึ้นก่อนพ.ศ. 1232 และได้ย้ายเสนาสนะหลายครั้งหลายหน นับถึงปัจจุบันได้ 5 ครั้ง นับเป็นวัดชนิดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้วในราว พ.ศ. 1820 จึงพอจะสันนิษฐานได้ว่าชุมชนที่อยู่ในตำบลท่างามมีบรรพบุรุษที่ได้จัดตั้งชุมชนมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งพันปีมาแล้ว และได้มีคำเล่ากันต่อมาว่าชุมชนวัดเสนาสน์และชุมชนวัดโบสถ์ได้เคยสร้างโบสถ์แข่งกันซึ่งถ้าใครสร้างเสร็จก่อนก็จะได้รับ พระบรมธาตุประดิษฐานไว้แต่เมื่อวัดเสนาสน์สร้างเสร็จก่อน พระบรมธาตุจึงถูกเก็บรักษาไว้สืบมาจนถึงปัจจุบัน ประมาณ 1,100 ปีมาแล้ว

ข้อมูลพื้นฐานตำบล

ตำบลท่างาม เป็นตำบลหนึ่งในจำนวน 6 ตำบลของอำเภอบึงสามพัน อยู่บริเวณสองฝั่งลำน้ำแควน้อย ห่างจากที่ว่าการอำเภอบึงสามพันไปทางทิศเหนือประมาณ 5 กิโลเมตร โดยทางถนนลาดยางสภาพส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ราบลุ่มบริเวณตอนกลางของตำบล ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 17,610 ไร่ หรือประมาณ ร้อยละ 27.90 ของพื้นที่ทั้งหมดของตำบล ในด้านทิศเหนือและด้านทิศใต้ของตำบลมีลักษณะเป็นที่ราบสูงหรือเป็นที่ดอนมีเนื้อที่ประมาณ 21,045 ไร่ หรือประมาณ ร้อยละ 33.34 ของพื้นที่ทั้งหมดของตำบลและมีพื้นที่ป่าเขาอยู่ทางด้านทิศเหนือและใต้ ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 7,741 ไร่ หรือประมาณ ร้อยละ 12.26 ของพื้นที่ทั้งหมดของตำบล เป็นพื้นที่อื่นๆประมาณ 15,891 ไร่ หรือประมาณ 25.17% ของพื้นที่ทั้งหมดของตำบล สรุปแล้วตำบลท่างามมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 63,125 ไร่ หรือประมาณ 101 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน การคมนาคมภายในตำบลและเชื่อมต่อระหว่างตำบลมีความสะดวก ส่วนใหญ่ลาดยางเชื่อมเกือบทุกหมู่บ้าน

สภาพภูมิประเทศ เป็นภูเขาล้อมรอบ เป็นป่าไม้ มีที่ราบระหว่างภูเขาสำหรับการเพาะปลูกและที่อยู่อาศัย โดยมีแม่น้ำปาดไหลผ่าน

แผนชุมชนตำบลท่างาม

ชุมชนตำบลท่างาม ประกอบด้วยบุคคลหลากหลายอาชีพ มีผู้นำทั้งที่เป็นผู้นำทางการและผู้นำธรรมชาติ ส่วนใหญ่ผู้นำเหล่านี้มักจะได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้นำอาสาสมัครหลายด้าน ซึ่งผู้นำส่วนใหญ่จะเข้ามาร่วมดำเนินการด้วยความเต็มใจ ถึงแม้ในบางครั้งจะมีอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เช่น ดิถุการกิจงานในอาชีพของตนเอง บางครั้งเกิดความท้อถอยในการดำเนินกิจกรรม แต่ทุกคนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ

กิจกรรมและผลที่เกิดขึ้นจากการจัดทำแผนชุมชนในตำบลท่างาม

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลท่างาม นับว่ามีความสำคัญในการพัฒนาชุมชน เป็นแหล่งที่เกิดจากความคิดของคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมและจัดทำขึ้น โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน แหล่งเรียนรู้ได้จัดทำขึ้นเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน โดยการคิดบนพื้นฐาน

1. การพึ่งตนเอง
2. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
3. การพัฒนาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. การดำเนินการแบบเศรษฐกิจพอเพียง
5. ดำเนินการในลักษณะกลุ่มหรือองค์กร
6. ดำเนินการเพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่ม

ศูนย์เรียนรู้ที่ได้มาจากกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน จะสามารถดำเนินการวางแผนแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย แต่ก็พอมีหนทางที่จะแก้ไขให้ดีขึ้นได้ โดยคณะทำงานร่วมกับอาสาสมัครและประชากรในชุมชน และได้กำหนดกิจกรรมการพัฒนาที่จะวางแนวทางในการแก้ไขสภาพปัญหาได้จริงจังและยั่งยืน ดังมีแหล่งเรียนรู้ที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง ได้แก่

1. แหล่งเรียนรู้วัดเสนาสน์
2. แหล่งเรียนรู้กลุ่มข้าวปลอดสารเคมีและโรงสีชุมชน
3. แหล่งเรียนรู้การเลี้ยงโคขุน
4. แหล่งเรียนรู้การผลิตไม้ผลอินทรีย์
5. แหล่งเรียนรู้การผลิตไผ่เลี้ยงทวาย

กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ กลุ่มเลี้ยงโคบ้านหัวคองคา มีสมาชิกจำนวน 47 คน โดยได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกให้เป็นประธานกลุ่ม ได้ติดต่อประสานกับสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลก และสำนักงานปศุสัตว์อำเภอวัดโบสถ์ ให้ความรู้กับสมาชิกเรื่องการเลี้ยงโคเนื้อ การจัดทำแปลงหญ้า ได้ขอรับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนเพื่อให้สมาชิกกู้ยืมไปเลี้ยงโค จำนวน 200,000 บาท ขอรับการสนับสนุนเงินจากนิคมทุ่งสาน จำนวน 40,000 บาท ได้จัดทำโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิไทยเยอรมันเพื่อการพัฒนาเป็นเงิน 400,000 บาท สำหรับให้สมาชิกกู้ยืมเลี้ยงโค ได้จดทะเบียนเป็นกลุ่มสหกรณ์ “สหกรณ์ปศุสัตว์ท่างาม” จำกัด เมื่อวันที่ 30

กลุ่มปลูกไม้ผลแบบผสมผสาน โดยมีสมาชิกทั้งหมด 20 คน ปลูกไม้ผลแบบผสมผสาน โดยใช้สารสกัดจากอินทรีย์ในการดูแลรักษาโรคและแมลง เช่น ปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ น้ำส้มควันไม้ เป็นต้น ทำให้ได้ผลผลิตที่ปลอดภัยจากสารเคมี ผู้ผลิตปลอดภัยจากสารเคมีและสารพิษตกค้างรวมทั้งผู้บริโภคก็ได้รับประทานผลไม้ที่ปลอดภัยจากสารเคมีด้วย

กลุ่มหน่อไม้ทะวาย เริ่มต้นจากการไปดูงานที่บ้านของนายหอม บ้านอยู่ที่ อ.หนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ และได้ไปซื้อพันธุ์หน่อไม้ที่ อ.บึงสามพัน จ.เพชรบูรณ์ ได้นำมาปลูกที่บ้านเขาไร่ ปรับปรุงการปฏิบัติให้หน่อไม้สามารถปลูกและจำหน่ายได้ จนถึงปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 15 คน มีนายชนาธิป อ้นภา เป็นประธาน

รูปธรรมที่เกิดจากการจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง

● โรงสีชุมชนและกลุ่มข้าวปลอดสารเคมี

กลุ่มข้าวปลอดสารเคมีได้เริ่มต้นจากการที่กลุ่มเกษตรกรทำไร่ทำนาม โดย นายสุนรินทร์ อินจง ประธานกลุ่มฯ ได้จัดทำโครงการเพื่อการสร้างโรงสี สร้างโรงสีเสร็จทางกลุ่มได้จัดตั้งกลุ่มข้าวปลอดสารเคมีขึ้นเพื่อที่จะได้ขายข้าวเปลือกให้กับทางกลุ่มทางกลุ่มจะได้สีข้าวสารปลอดสารเคมีขายให้กับผู้บริโภคภายในตำบลท่างามและผู้ที่บริโภคจะได้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงปลอดภัย รวมทั้งสมาชิกกลุ่มข้าวปลอดสารเคมีก็จะได้รับบริโภคข้าวที่ปลอดสารเคมีด้วย

เนื่องจากในปัจจุบันราคาข้าวเปลือกมีราคาที่ต่ำ กลุ่มผู้ปลูกข้าวจึงรวมตัวเป็นสมาชิกเพื่อนำข้าวเปลือกมาขายให้กับกลุ่มเพื่อแปรรูปเป็นข้าวสารขาย ทำให้สมาชิกกลุ่มผู้ปลูกข้าวขายข้าวเปลือกในราคาที่สูงกว่าท้องตลาดและมีรายได้เพิ่มขึ้น ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิกทั้งหมด 80 คน

กิจกรรมแก้ไขปัญหาความยากจนจากข้อมูลแผนชุมชน
ที่ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง 4 ภาค

ชื่อโครงการ	ผลิตข้าวครบวงจร
งบประมาณ	100,000 บาท
สถานที่ตั้งโครงการ	หมู่ที่ 4 ตำบลท่างาม อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก
ผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรง	ผู้จดทะเบียน สย. จำนวน 22 คน นอกทะเบียน สย. จำนวน 19 คน
ผู้ได้รับผลประโยชน์ทางอ้อม ภาคี (สมทบ)	จำนวน 366 คน - ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีตำบล วิชาการ - เกษตรอำเภอ / จังหวัด วิชาการ และบุคคลากร
ผลที่เกิดขึ้นระยะสั้น	สร้างรายได้ให้แก่สมาชิกเดือนละ 2,000 – 3,000 บาท ต่อ ครัวเรือน
ผลที่เกิดขึ้นระยะกลาง	ขยายผลสู่พื้นที่ตำบลข้างเคียง
ผลที่ยั่งยืน	- เกิดกองทุนหมุนเวียนข้าวในชุมชน - เกิดเครือข่ายโรงสีชุมชน ทั้งตำบล - แหล่งจำหน่ายข้าวแปรรูป

ผู้ประสาน

นายสุรินทร์ อินจง

1/1 หมู่ 1 ตำบลท่างาม อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โทรศัพท์ 081-9621312

นายอนนท์ แดงอ่ำ

59 หมู่ 4 ตำบลท่างาม อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก โทรศัพท์ 087-6434453